

[דף ע"ג ע"א - פד ע"ב]

R.Simon

①

יודע דמולה לאו כלום הוא. דליהו מנח ידע רובן של מולין אינן יודעין ובקיאין בחולו שלהם הלכך לרופא שומעין שאומר יודע אני:

יד מתני' מי שחתו בולמוס מאכילין אותו ואפילו דברים טמאים עד שיאורו עיניו: ג' ח"ר מניין יודעים שיאורו עיניו משיבחין בין טוב לרע. אמר אביי וצטעמו. ח"ר מי שאחתו בולמוס מאכילין אותו הקל הקל. טבל ונצילה מאכילין אותו נצילה. [ו] (נצילה) ושביעית מאכילין אותו שביעית. שאלו את הרבא"ד ו"ל חולה שיש בו סכנה אם לא יאכל בשר. [ש] אם יש לפניו נצילה ואין ישוטה אם לא נפשחט בציבת. כי יש אומרים מוטב שיצבור הוא על לאו דנצילה משיעצבו אחרים על איסור סקלי. והשיב דברי יש אומרים מכונים הם אבל יש לומר כי איסור שבת כבר ניתן לדחות בהצטרה וצביעות ובמתמין לו חמין. אי נמי שאי אפשר [ח] שלא יהא קטן אחד בסוף העולם. אבל אם היה החולה צריך לאכילה לאחלצה [א] והנצילה מוכנת לו מיד והשמוט מתאחר לו ודאי מאכילין אותו הנצילה ואין ממתינין לשמיטה והפסג וצטלו. ורבינו מאיר השיב בתשובה על זה והציג דמיון מאוכל נפש ביום טוב דשומטין ביום טוב דליכא עשה ולא מעשה באיסור מלאכה ומאכל נצילה דאין בה אלא לחו או לומר לנכרי לנמור עופות דליכא אלא איסור דרענן דאין שמיטה לעוף מן המורה אלא כיון דהמורה המירה לנו אוכל נפש ביום טוב הוה לדידן כל אוכל נפש ביום טוב כמו בחול. ורבינו נמי כיון שהמירה תורה פיקוח נפש הוה כל מלאכה שעושה בשבת נצילה חולה שיש בו סכנה [ב] כאלו עשה בחול. והיכא דליכא חרי איסורי מאכילין אותו הקל. ושמוטה המאכל מותר אלא הנצילה המאכל עלמא אסור ואריה רביע עלה עד כאן. [ג] ואני שמעתי משום דמיש"י שמה יהא החולה קץ באכילת איסור ויפוש ויסקנה **מתני'** מי ששכח כלב שוטה אין מאכילין אותו מתוך הכבד שלו ורבי ממיא בן מרש מחיר. ועוד אמר ר' ממיא בן מרש החושש בפי מעילין לו סם בשבת מפני שהוא ספק נפשות וכל ספק נפשות דוחה את השבת. והלכה כרבי ממיא בן מרש דאמר החושש בפי מעילין לו סם בשבת מפני שהוא ספק נפשות דלח פלוגי רבנן עליה דרבי ממיא אלא כלב שוטה אבל בחושש בפי לא פלוגי עליה. ורבי יוחנן נמי חש בצפינותא שהוא כאב שינים ^ב ועצד ליה סם בשבת דמכה של חלל הוא. [דף פד ע"א] דלמר רב נחמן בר יצחק שאני צפינותא הואיל ומתחלת צפה וגומרת צבגי מעיים היא. מאי סימניה כי רמי מידי בככי [ו] אחי דמא מדריה פי מעל הבשר שעל השיניים: [דף פד ע"ב] וכל ספק נפשות דוחה את

הגהות ה"ב"ז ו' ואין לנו שחוטה: ה' ובבישול ובהסח לו חמין אי נמי אי אפשר שלא יהא קטן אחד בסוף העולם שניתן שם לרדות אבל אם היה החולה וכו' והשחוטה מתאחרת לו בהא וראי וכו' והביא רביה דבריו מאוכל נפש ביום טוב: ב' ועברו ליה סם בשבת דמכה של חלל הוא: י' ולא ספק שבת זו בלבד אלא: כ' על פי נשים: ז' רביא גורס אין אומרים אין עושין: ג' כלומר למינות שאין חוששין בשעושי עבירה ואחי לדי סכנה. ג"כ מה שהכריח אותו לזה הוא לפי שקשה וכי משום חששא דמצטרפין לדעת אחרת לא נאכל את החולה ע"י נשים ונכרים כשירדעים להאכילו בטוב יותר מאנשים ועל כן אמר דהטעם הוא מאחר דאיכא חששא פן יבואו למינות מה נמשך גם כן שיבא החולה לדי סכנה שלא יתקנו לו מאכל כראוי ולא יחשוש אם ימות על ידם שהרי אין חוששין כשעושין עבירה: ג' דיתבי אפומא דבירא ומשכ ליה אימא לא:

הגהות ה"גרי"פ [ח] לפני במלא אימא אמר ר"י אמר רב: [כ] י"ל אלמוד:

פרק שמיני (ב) שעושה עבירה ואחי לדי סכנה ב'. ופי' הרב ב"י ח"ל כלומר שנושים או הנכרים יעלו בדעתן שלא יתן שבת לדחות אפילו

הגהות ה"ב"ז ו' ואין לנו שחוטה: ה' ובבישול ובהסח לו חמין אי נמי אי אפשר שלא יהא קטן אחד בסוף העולם שניתן שם לרדות אבל אם היה החולה וכו' והשחוטה מתאחרת לו בהא וראי וכו' והביא רביה דבריו מאוכל נפש ביום טוב: ב' ועברו ליה סם בשבת דמכה של חלל הוא: י' ולא ספק שבת זו בלבד אלא: כ' על פי נשים: ז' רביא גורס אין אומרים אין עושין: ג' כלומר למינות שאין חוששין בשעושי עבירה ואחי לדי סכנה. ג"כ מה שהכריח אותו לזה הוא לפי שקשה וכי משום חששא דמצטרפין לדעת אחרת לא נאכל את החולה ע"י נשים ונכרים כשירדעים להאכילו בטוב יותר מאנשים ועל כן אמר דהטעם הוא מאחר דאיכא חששא פן יבואו למינות מה נמשך גם כן שיבא החולה לדי סכנה שלא יתקנו לו מאכל כראוי ולא יחשוש אם ימות על ידם שהרי אין חוששין כשעושין עבירה: ג' דיתבי אפומא דבירא ומשכ ליה אימא לא:

תפארת שמואל

מפני פקוח נפש ומפני כך נמנעים מלעשות מלאכה זו [ומסורה] אותה לנכרי או לאשה לעשותה ומפני כך יבואו להתעצל במלאכה ואחי לדי סכנה עכ"ל. ותימה לי

קרבן נתנאל

[ו] ה"ג מפ' ושביעית מאכילין אותו שביעית: ט"ב' ושביעית. והא דלא מני רבנא עמי נצלה ושביעית מאכילין אותו שביעית דזה נצלו זה נצלה אידי דנא לטיים טבל ומרומה מלאי היא: [ש] אם יש לפניו נצילה. מי: [ח] שלא יהא קטן אחד בסוף העולם. שמוט לשמוט טעל קטן: [א] והביעיה מוכנת לו מיד. פי' שכבר מוטעלת נמלא ביד נכרי: [ב] באיילו עשהה בחול. כי בשו"מ הרשב"א סי' מרפ"ט ענה חלו במחלוקת אם נאמר שנת הורגה אלא חולה הוא נכרי הר"מ. אבל אם נאמר דמיה אלא חולה מאכילין אותו נצילה. והנה הרמב"ם פ"ג מה"ל שבת כח' דמיה היא אלא דמי נפשות. גם הר"ן פ"ג דילה כח' כן. [ו] גבי טומאה בפ"ו מה"ל ביאת מקדש פסק הרמב"ם ג"כ דדמיה אלא יצטר. א"כ בשבת כמו כן: [ג] ואני שמעתי

קיצור מסקי הרא"ש

אחיה [מן] הרוטב לא נמיטכה דעמה מאכילין אותה] אף דבר האסור ואם יש כאן שני מינים אסורים נמנין לה מן הקל תחלה וכן כל אדם שהיה המאכל ומתאוה לו עד שנשמתו פניו והוא מסוכן אם לא יתנו לו וצ"ל נמנין לו וצ"ל עובדה וכן חולה מאכילין אותה פחות פחות מכשיעור שלא יצטרף כוית כנדי אכילת פרס ואם הדבר נהוץ שהוא מסוכן אם לא יתנו כשיעור ביחד נמנין לו: חולה מאכילין אותו על פי רופא בקי שיאמר ימות ואם אין שם רופא מאכילין אותו על פי עצמו ואם הוא אומר שצריך אפילו מאה רופאים אומרים אינו צריך מאכילין אותו על פי עצמו. ואם הוא אומר אינו צריך ורופא אחד אומר צריך מאכילין אותו. ואם יש אחר עמו שיאמר צריך או שני רופאים אומרים אינו צריך [ורופא אחד אומר צריך] והוא אינו אומר כלום אין מאכילין אותו על פי רופא אחד עד שיהו שנים. ואם הוא ואחד אומרים צריך או שנים אומרים צריך והוא

שדה צופים
קובץ מפרשים

א' והכי נמי כיון כשחזרה תורה. ג"כ וכן איתא בשו"מ הרא"ש כ"ל כו דין ה' כשם חשבות מהר"מ ר"ב"מ (הומים): ט' ואני שמעתי משום דחיישין שמה יהא החולה קץ באכילת איסור. ג"כ כשידע שאין בשר שחוטה מוזמן לו מעצמו יודע שמאכילין אותו נבלה [והטו מהרע"בין]: ז' גבי טומאה כ"י פסק הרמב"ם ג"כ דדחיה אצל צבור א"כ בשבת כמו כן. וזהו מדברי הב"י סי' שכ"ה. ותמה אני שהרי לעיל בס"פ טרף בקלפי איתא דהר"א דטומאה דחיה בצבור ושבת הותרה [ויש"ן]:

יודע דמולה לאו כלום הוא. דליהו מנח ידע רובן של מולין אינן יודעין ובקיאין בחולו שלהם הלכך לרופא שומעין שאומר יודע אני:

יד מתני' מי שחתו בולמוס מאכילין אותו ואפילו דברים טמאים עד שיאורו עיניו: ג' ח"ר מניין יודעים שיאורו עיניו משיבחין בין טוב לרע. אמר אביי וצטעמו. ח"ר מי שאחתו בולמוס מאכילין אותו הקל הקל. טבל ונצילה מאכילין אותו נצילה. [ו] (נצילה) ושביעית מאכילין אותו שביעית. שאלו את הרבא"ד ו"ל חולה שיש בו סכנה אם לא יאכל בשר. [ש] אם יש לפניו נצילה ואין ישוטה אם לא נפשחט בציבת. כי יש אומרים מוטב שיצבור הוא על לאו דנצילה משיעצבו אחרים על איסור סקלי. והשיב דברי יש אומרים מכונים הם אבל יש לומר כי איסור שבת כבר ניתן לדחות בהצטרה וצביעות ובמתמין לו חמין. אי נמי שאי אפשר [ח] שלא יהא קטן אחד בסוף העולם. אבל אם היה החולה צריך לאכילה לאחלצה [א] והנצילה מוכנת לו מיד והשמוט מתאחר לו ודאי מאכילין אותו הנצילה ואין ממתינין לשמיטה והפסג וצטלו. ורבינו מאיר השיב בתשובה על זה והציג דמיון מאוכל נפש ביום טוב דשומטין ביום טוב דליכא עשה ולא מעשה באיסור מלאכה ומאכל נצילה דאין בה אלא לחו או לומר לנכרי לנמור עופות דליכא אלא איסור דרענן דאין שמיטה לעוף מן המורה אלא כיון דהמורה המירה לנו אוכל נפש ביום טוב הוה לדידן כל אוכל נפש ביום טוב כמו בחול. ורבינו נמי כיון שהמירה תורה פיקוח נפש הוה כל מלאכה שעושה בשבת נצילה חולה שיש בו סכנה [ב] כאלו עשה בחול. והיכא דליכא חרי איסורי מאכילין אותו הקל. ושמוטה המאכל מותר אלא הנצילה המאכל עלמא אסור ואריה רביע עלה עד כאן. [ג] ואני שמעתי משום דמיש"י שמה יהא החולה קץ באכילת איסור ויפוש ויסקנה **מתני'** מי ששכח כלב שוטה אין מאכילין אותו מתוך הכבד שלו ורבי ממיא בן מרש מחיר. ועוד אמר ר' ממיא בן מרש החושש בפי מעילין לו סם בשבת מפני שהוא ספק נפשות וכל ספק נפשות דוחה את השבת. והלכה כרבי ממיא בן מרש דאמר החושש בפי מעילין לו סם בשבת מפני שהוא ספק נפשות דלח פלוגי רבנן עליה דרבי ממיא אלא כלב שוטה אבל בחושש בפי לא פלוגי עליה. ורבי יוחנן נמי חש בצפינותא שהוא כאב שינים ^ב ועצד ליה סם בשבת דמכה של חלל הוא. [דף פד ע"א] דלמר רב נחמן בר יצחק שאני צפינותא הואיל ומתחלת צפה וגומרת צבגי מעיים היא. מאי סימניה כי רמי מידי בככי [ו] אחי דמא מדריה פי מעל הבשר שעל השיניים: [דף פד ע"ב] וכל ספק נפשות דוחה את

הגהות ה"ב"ז ו' ואין לנו שחוטה: ה' ובבישול ובהסח לו חמין אי נמי אי אפשר שלא יהא קטן אחד בסוף העולם שניתן שם לרדות אבל אם היה החולה וכו' והשחוטה מתאחרת לו בהא וראי וכו' והביא רביה דבריו מאוכל נפש ביום טוב: ב' ועברו ליה סם בשבת דמכה של חלל הוא: י' ולא ספק שבת זו בלבד אלא: כ' על פי נשים: ז' רביא גורס אין אומרים אין עושין: ג' כלומר למינות שאין חוששין בשעושי עבירה ואחי לדי סכנה. ג"כ מה שהכריח אותו לזה הוא לפי שקשה וכי משום חששא דמצטרפין לדעת אחרת לא נאכל את החולה ע"י נשים ונכרים כשירדעים להאכילו בטוב יותר מאנשים ועל כן אמר דהטעם הוא מאחר דאיכא חששא פן יבואו למינות מה נמשך גם כן שיבא החולה לדי סכנה שלא יתקנו לו מאכל כראוי ולא יחשוש אם ימות על ידם שהרי אין חוששין כשעושין עבירה: ג' דיתבי אפומא דבירא ומשכ ליה אימא לא:

הגהות ה"גרי"פ [ח] לפני במלא אימא אמר ר"י אמר רב: [כ] י"ל אלמוד:

פרק שמיני (ב) שעושה עבירה ואחי לדי סכנה ב'. ופי' הרב ב"י ח"ל כלומר שנושים או הנכרים יעלו בדעתן שלא יתן שבת לדחות אפילו

קרבן נתנאל

[ו] ה"ג מפ' ושביעית מאכילין אותו שביעית: ט"ב' ושביעית. והא דלא מני רבנא עמי נצלה ושביעית מאכילין אותו שביעית דזה נצלו זה נצלה אידי דנא לטיים טבל ומרומה מלאי היא: [ש] אם יש לפניו נצילה. מי: [ח] שלא יהא קטן אחד בסוף העולם. שמוט לשמוט טעל קטן: [א] והביעיה מוכנת לו מיד. פי' שכבר מוטעלת נמלא ביד נכרי: [ב] באיילו עשהה בחול. כי בשו"מ הרשב"א סי' מרפ"ט ענה חלו במחלוקת אם נאמר שנת הורגה אלא חולה הוא נכרי הר"מ. אבל אם נאמר דמיה אלא חולה מאכילין אותו נצילה. והנה הרמב"ם פ"ג מה"ל שבת כח' דמיה היא אלא דמי נפשות. גם הר"ן פ"ג דילה כח' כן. [ו] גבי טומאה בפ"ו מה"ל ביאת מקדש פסק הרמב"ם ג"כ דדמיה אלא יצטר. א"כ בשבת כמו כן: [ג] ואני שמעתי

קיצור מסקי הרא"ש

אחיה [מן] הרוטב לא נמיטכה דעמה מאכילין אותה] אף דבר האסור ואם יש כאן שני מינים אסורים נמנין לה מן הקל תחלה וכן כל אדם שהיה המאכל ומתאוה לו עד שנשמתו פניו והוא מסוכן אם לא יתנו לו וצ"ל נמנין לו וצ"ל עובדה וכן חולה מאכילין אותה פחות פחות מכשיעור שלא יצטרף כוית כנדי אכילת פרס ואם הדבר נהוץ שהוא מסוכן אם לא יתנו כשיעור ביחד נמנין לו: חולה מאכילין אותו על פי רופא בקי שיאמר ימות ואם אין שם רופא מאכילין אותו על פי עצמו ואם הוא אומר שצריך אפילו מאה רופאים אומרים אינו צריך מאכילין אותו על פי עצמו. ואם הוא אומר אינו צריך ורופא אחד אומר צריך מאכילין אותו. ואם יש אחר עמו שיאמר צריך או שני רופאים אומרים אינו צריך [ורופא אחד אומר צריך] והוא אינו אומר כלום אין מאכילין אותו על פי רופא אחד עד שיהו שנים. ואם הוא ואחד אומרים צריך או שנים אומרים צריך והוא

שדה צופים
קובץ מפרשים

א' והכי נמי כיון כשחזרה תורה. ג"כ וכן איתא בשו"מ הרא"ש כ"ל כו דין ה' כשם חשבות מהר"מ ר"ב"מ (הומים): ט' ואני שמעתי משום דחיישין שמה יהא החולה קץ באכילת איסור. ג"כ כשידע שאין בשר שחוטה מוזמן לו מעצמו יודע שמאכילין אותו נבלה [והטו מהרע"בין]: ז' גבי טומאה כ"י פסק הרמב"ם ג"כ דדחיה אצל צבור א"כ בשבת כמו כן. וזהו מדברי הב"י סי' שכ"ה. ותמה אני שהרי לעיל בס"פ טרף בקלפי איתא דהר"א דטומאה דחיה בצבור ושבת הותרה [ויש"ן]:

שאלות ותשובות

להרב

הרבני אשר ז"ל

עת ספר תולדות אדם הגדול בענקים, ה"ה מרנא ורבנא רבן שלכל בני הגולה
 הרב רבינו אשר ב"ר יהואל זצ"ל, אשר קבץ ורבץ תורה והאיר עיני
 גלות ספרד בפסקיו ובתשובותיו המופלאות, להיות לנו לעינים למשמרת
 לדורות עולם, למען נדע לפסוק הלכה דין אמת לאמתו.

הרבני אשר ז"ל הוא רב הערך הוא יקר ויקר המציאות מאד ורבים מגדולי עמנו המסתופפים בצל התורה
 מרובץ משתוקקים לרבניו וכעת אינו בנמצא רק מעט מזער וגם נלקו בחסר ויתר ושבושים הרבה מאד, לכן
 נשאלנו מעתה להוציאו לאור על הוצאותי בהנה מדוייקת מאד לתועלת ולמופת גדולי הדור, וזכות רבינו
 הרבני אשר ז"ל נעמוד לי לחסיף להוציא לאור ספרי רבותינו הראשונים נ"ע יקרי הערך אשר מפיחם אנו היום.
 המו"ל.

נדפס ראשונה בקונסטנטינא (שנת ה'ת"כ) ונשנת בוויניציה (שנת ה'ת"כ) עם תוס' מפתח הכללים והדינים ונשלש שם (בשנת ה'ת"כ)
 בהוצאות תשובות שלמות והוספות בפנים (כמ"ש האונס והציודים עם כפית המפתח בדרוש) ונדפס פעם רביעית בזאלקווא (שנת ה'ת"כ).

העתה יצא לאור פעם חמישית בהנה מדוייקת מאד ובציון המדוייקים בהצאי מדובע וכוכב כזה [*] ובהוספות הרבה
 תנודות נבונות מצויינים בציון כזה [] וגם הוספו הרבה מראה מקומות ולוח המפתחות על סדר השם.

ויילנא

בהוצאות וברפוס ר' יהודא ליב בן המחוקק מ"ה אליעזר ליפמאן מיץ נ"י.

בשנת תרמ"ה לפק

ס פ ר

שאלות ותשובות

שחבר

הרב המאור הגדול

רבנו שלמה בן אדרת

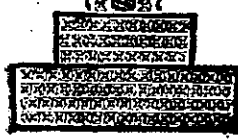
הוצאה מחוקקת ומוצה מחדש

חלק ראשון

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ד

בני ברק - תש"ח

6

לרמאין המלוין ברבית בענין זה והכמים אמרין אמילו מה שמתיר אסרו משום תערומת רבית זה שהוא ברבית קצוצה לא כל שכן, והו נראה לי ברור.
 תרפ"ו) שאלת מי שהוא משורסס באחת מעבדות שבתורה אם נאמן באיסורין אם לאו.
 תשובה נאמן הוא בשאר האיסורין דלא קי"ל במ"ק דחולין דמשומד לדבר אחד לא חוי משומד לכל התורה כלה וכ"ש אם המשומד אוכל נבילות לתאבון ברך סכינו אחריו אם סכינו יפה אוכלין לכתחלה משחיטתו ונאמן לומר מן הכשר לקהתי ואפי' מן הסתם בלא אמירתו נאמן ולא שביט היתרא ואכיל איסורא ואפילו במקום דאיכא טירחא דהליכה וכדמוכח מחמצן של עוברי עבירה דקתי אחי הסתם מותר ממני שהן מחליפין ודייק מינה בריש פירקין דחולין מדקתי ממני שמהליפין משמע דוראי מוחליפין וכ"ש במה שאינו בידו שנאמן לומר בשל אחרים זה מותר דכל שאינו טורה בבדיקת סכין נאמן. ומשומד לערלות אוכלין משחיטתו ובלא בדיקת סכין דמשומד לדבר אחד לא חוי משומד לכל התורה כלה ונאמן הוא לכל האיסורין. ומה שאמרו הגולנין אמילו דרבנן מסולין לערות לאתר הכרות וגזלן דאורייתא אפילו בלא הכרה היינו לעדות דעלמא שצריכה ערים כשרים שנים טרכתיב (שמות כ"ג) אל תשה ירך עם רשע להיות עד המס אבל באיסורין שאפילו אשה ועבד ושפחה נאמנין בהן אפילו משומד לדבר א' כשר לדבר אחר שלא הוא לאפילו חשוד לעבירה דלא משמע להו לאינשי שהוא אסור כשר הוא לכל ואותה שאמרו בריש בבא מציעא (דף ד' ב') לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו וכדגריסין טוב במ"ק זה בורר (דף כ"ז ב') בהנהו דקברי מיחא ב"ט ראשון וסבר רב הונא בריה דרב יהושע לאכשורינתו ואמר ליה רב פפא לא ואהדר ליה טבי מצוה עבדינן ואין על גב דאקשי ליה רב טפא הוא משמתינן להו וקי"ל כרב פפא דמסלינוהו ש"מ דכל חיכא דלא משמע להו דאיכא איסורא ולא משמתי' אינן נפסלין וחשוד אממונא למאן דאמר חשוד על השבועה אין על גב דמשומד לדבר אחד לא חוי משומד לכל התורה כלה שאני התם שהוא חשוד על אותו דבר דכין דמשום ממון אם יש על הנחבע שבועה דרבנן דהיינו שבועת היסט מצמידין אותו אדאורייתא ופקע ממנו. ואם שבועת דאורייתא דמורה מקצת על הנחבע לישבע וליטול דשכנגדו חשוד על השבועה ובזמן ששנייה חשודין על הממון לדייני ארץ ישראל חורה שבועה למחוייב לה ומתוך שאינו יכול לישבע משלם דמוטב ליפקע ממנו מדומסור לי שבועת. תרפ"ו) שאלת שאתה תמה על הר"ם במ"ל שפסק כשמואל (תענית פ"ק דף י"א) דאמר כל היושב בתענית גזרא חוטא ואמרת שסבר כ"י אלעזר הקסר שאמר כן ואוקימונא לה בשיטת פ"ק דנדרים (דף י') וקי"ל דלית הילכתא.

לרמאין המלוין ברבית בענין זה והכמים אמרין אמילו מה שמתיר אסרו משום תערומת רבית זה שהוא ברבית קצוצה לא כל שכן, והו נראה לי ברור.
 תרפ"ו) שאלת מי שהוא משורסס באחת מעבדות שבתורה אם נאמן באיסורין אם לאו.
 תשובה נאמן הוא בשאר האיסורין דלא קי"ל במ"ק דחולין דמשומד לדבר אחד לא חוי משומד לכל התורה כלה וכ"ש אם המשומד אוכל נבילות לתאבון ברך סכינו אחריו אם סכינו יפה אוכלין לכתחלה משחיטתו ונאמן לומר מן הכשר לקהתי ואפי' מן הסתם בלא אמירתו נאמן ולא שביט היתרא ואכיל איסורא ואפילו במקום דאיכא טירחא דהליכה וכדמוכח מחמצן של עוברי עבירה דקתי אחי הסתם מותר ממני שהן מחליפין ודייק מינה בריש פירקין דחולין מדקתי ממני שמהליפין משמע דוראי מוחליפין וכ"ש במה שאינו בידו שנאמן לומר בשל אחרים זה מותר דכל שאינו טורה בבדיקת סכין נאמן. ומשומד לערלות אוכלין משחיטתו ובלא בדיקת סכין דמשומד לדבר אחד לא חוי משומד לכל התורה כלה ונאמן הוא לכל האיסורין. ומה שאמרו הגולנין אמילו דרבנן מסולין לערות לאתר הכרות וגזלן דאורייתא אפילו בלא הכרה היינו לעדות דעלמא שצריכה ערים כשרים שנים טרכתיב (שמות כ"ג) אל תשה ירך עם רשע להיות עד המס אבל באיסורין שאפילו אשה ועבד ושפחה נאמנין בהן אפילו משומד לדבר א' כשר לדבר אחר שלא הוא לאפילו חשוד לעבירה דלא משמע להו לאינשי שהוא אסור כשר הוא לכל ואותה שאמרו בריש בבא מציעא (דף ד' ב') לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו וכדגריסין טוב במ"ק זה בורר (דף כ"ז ב') בהנהו דקברי מיחא ב"ט ראשון וסבר רב הונא בריה דרב יהושע לאכשורינתו ואמר ליה רב פפא לא ואהדר ליה טבי מצוה עבדינן ואין על גב דאקשי ליה רב טפא הוא משמתינן להו וקי"ל כרב פפא דמסלינוהו ש"מ דכל חיכא דלא משמע להו דאיכא איסורא ולא משמתי' אינן נפסלין וחשוד אממונא למאן דאמר חשוד על השבועה אין על גב דמשומד לדבר אחד לא חוי משומד לכל התורה כלה שאני התם שהוא חשוד על אותו דבר דכין דמשום ממון אם יש על הנחבע שבועה דרבנן דהיינו שבועת היסט מצמידין אותו אדאורייתא ופקע ממנו. ואם שבועת דאורייתא דמורה מקצת על הנחבע לישבע וליטול דשכנגדו חשוד על השבועה ובזמן ששנייה חשודין על הממון לדייני ארץ ישראל חורה שבועה למחוייב לה ומתוך שאינו יכול לישבע משלם דמוטב ליפקע ממנו מדומסור לי שבועת. תרפ"ו) שאלת שאתה תמה על הר"ם במ"ל שפסק כשמואל (תענית פ"ק דף י"א) דאמר כל היושב בתענית גזרא חוטא ואמרת שסבר כ"י אלעזר הקסר שאמר כן ואוקימונא לה בשיטת פ"ק דנדרים (דף י') וקי"ל דלית הילכתא.
 תשובה יותר ממה שאתה תמה על דברי הר"ם אני תמה עליך ששנית לשמואל טענת ושמואל לא ידע להנך אמוראי דאמרי גזירי חוטא הוא ואפי'

תרפ"ו) שאלת עוד שאודיע לך דעתי במה שנשאל הרבאדי ז"ל ונסתקס בו הרמב"ן ז"ל בחולה שיש בו סכנה שמתיר לשחוט לו בשבת אם יש שם נבלה מי נאמר כיון שיש שם נבלה לא נשחט לו או מתירין לשחוט ולא נאכילנו לו נבלה יאני כבר נשאלתי על זה והשבתי ואמרתי שאכתוב לך.
 תשובה שפתי פתח מגדולי הרבנים שהעיד משם הרב רבי מאיר מדוונבורק שהורה להחיר לשחוט אפילו במקום שיש שם נבלה להאכילו אלא שהסעם שאמרו לי משמו חלוש מאד על כן איני כותב לך ותוא רוב שהניע לי כן דעתו וטעמו משום דאם אין שחטין לו יבא לידי סכנה שימנע מלאכול הנבלה וימות. ולי נראה שהכל תלוי במחלוקת אם נאמר שבת דחיה או נאמר שבת חומרה אצל הלוח אם נאמר שבת חתרת אצל הלוח שחטין לו שלא אסרה חתרת מלאכת שבת אצל חולה ושחטין לחולה בשבת כדרך ששוחטין אנו לעצמנו ומדוך שאמרו בטומאה למאן דאמר טמאה חתרת בציבור שאב נסמא חכוס אמילו יש שם כוס אחר נוחן לטהור אפילו מן הכוס שנסמא אבל למ"ד דחיה היא מאכילין לו הנבילה שהוא צריך לאכול ואין אנו עוברין לשחוט לו שבמקום שיש לו כשר לאכול לא נעבור אנו ולא נדחה את השבת וכדומה שהלכה כמאן דאמר שבת דחיה היא ולא חומרה מכל מקום כל שאין שם נבילה אמרינן לנבי לשחוט כיון שהיא דחיה אצלו וחדע לך שהרי שנינו בבביתא אף עושין דברים הללו לא על ידי גוים ולא על ידי קטנים אלא על ידי גדולי ישראל.
 תרצ) ורענ"ן הנחה תפילין בחולו של מועד ששאלת מה דעתי אני סובר שאין מניחין בגם הם אות שהרי חולו של מועד אסור בכל מלאכה שאינה מלאכה האבד ומלאכה דאורייתא היא במועד דכולהו תנאי מייחה לה מקרא בתגיגה (פ"ב דף י"ח) זכן מוכיח גם כן בשילתי שמעתא דטרק קמא דעבידה ורה (דף כ"א ב') וכן דעת רבוננו בעלי החוסמות וכן דעת הרבאדי ז"ל אף על פי שהתירו לכתוב אותם לעצמן בחולו של מועד וכן אנו נחננין.
 תרצא) שאלת עוד צורך שנתענו יום שני ויהי שאלת עוד אי זה עריך שלית ציבור בשכר אי בנדבת

7

ש א ל ו ת ו ת ש ו ב ו ת
אורח 19/07/2018

מהר"ם מרוטנבורג

לרבנו הגדול
רבי מאיר ב"ר ברוך זיע"א
מרוטנבורג

יוצא לאור מחדש על פי כתבי יד ודפוסים ראשונים
עם הוספות והשלמות, תיקונים ושינויי נוסחאות
ציונים ומקורות, הערות ומקבילות

כרך שני
דפוס קרימונה
דפוס לבוב
דפוס ברלין

מפעל תורת חכמי אשכנז
מכון ירושלים תשע"ד

8

באחריותן לא מחייב לשלם לה משלם, וכן כתב רב אלפס [שם] בדינא דמורדת¹⁰.

ולעניין תוספת נ"ל שאין לה, כדאמרינן סוף פרק אלמנה [שם קא,א] נשים שאמרו חכמים שאין להם כתובה כגון ממאנת וחברותיה, אין להם מנה ומאתים אבל תוספת יש להם, נשים שאמרו יוצאות שלא בכתובה כגון עוברת על דת וחברותיה, אין להם תוספת וכל שכן מנה ומאתים, פירוש דלשון יוצאות שלא בכתובה משמע שכל תורת גבייה הפקיעו מהן דלא גביא משל בעל כלום, והא נמי קתני בה בפרק בתרא דכתובות [ק"ב] תצא שלא בכתובה.

אבל אין להביא ראייה מהא דאמרינן ריש פרק אף על פי [שם ג"ב] תנאי כתובה ככתובה דמי. דבהא איכא פלוגתא דרב(ר) ונתא¹¹, דפר"ח דוקא להנך דקחשיב בריש פרק אף על פי אבל לשאר מילי לא, ור"ת¹² פירש דהוא הדין לכל מילי. אבל ראייה ברורה נ"ל מהא דקתני תצא שלא בכתובה כדפרישית.

וכל מה שכתבנו דאין לה מנה ומאתים ותוספת, הני מילי אם ילך לארץ ישראל ולא יחזור, אבל אם יחזור להתיישב [ב]חוצה לארץ אפילו לאחר כמה שנים אם תהיה אז בחיים תגבה ממנו מנה ומאתים ותוספת, ואם ח"ו תמות היא קודם יגבו יורשיה.

ושלום [וחיים יהיה לנו עד העולם ואתם ותורתכם וכל כנותכם שלום כנפש נאמן בריתכם מאיר ב"ר ברוך שיחי]¹²:

ר

ועל קטן אוכל נבילות דאין בית דין מצווין להפרישו [יבמות ק"ד,א], אם יש חילוק בין אב לאח.

שינויי נוסחאות

3. עפ"י ד"ב. 4. עפ"י ד"ב. 5. עפ"י ד"ב. 6. עפ"י ד"ב. 7. עפ"י ד"ב. 8. ולשנואה, בד"ב ומרדכי ולשוניה. 9. עפ"י ד"ב ומרדכי.
10. בד"ב יש כאן תוספת מרובה ע"ש. 11. עפ"י ד"ב ומרדכי. 12. עפ"י ד"ב. ר 1. ועל, בד"ב: כתב מורי על.

סי' ב. ג. עיין לעיל סי' לו וצד. ד. הובאו דבריו בתוס' יבמות סה,ב ד"ה כי הא. ה. שם. ו. בהגהות מרדכי כתובות סי' רפט כתב שמחלוקת ר"ח ור"ת שייכת גם בנידון רידן. ז. כל התשובה בד"ב סי' לא (פח), ספר סיני סי' שז-שח. חלקה השני של התשובה (כענין שחיטה לחולה

כתובות [פ"ג ה"א] הוא רוצה לעלות לארץ ישראל והיא אינה רוצה כופין אותה לעלות, היא רוצה והוא אינו רוצה אין כופין אותו. וקשיא לן והתניא בפרק בתרא דכתובות [שם] [דכופין]³ תרווייהו או אותו או אותה איזה מהן שמעכב. אלא נ"ל דברייתא דכתובות בזמן שישראל שרויין על אדמתן, והיא דירושלמי בזמן הזה, ואפילו הכי (איכא) [היכא]⁴ דהוא אומר לעלות והיא אינה רוצה [קאמר]⁵ דכופין אותה לעלות ואם לאו תצא שלא בכתובה, דבזה יפה כח האיש מכח האשה*.

אמנם צריך לדקדק אם תצא שלא בכתובה דקאמר, בולא כלום קאמר בלא מנה [ו]מאתים⁶ ותוספת ונדוניא, או בלא כתובה מנה (דמאתים) [ומאתים]⁷ דוקא קאמר.

ובעניינותינו נ"ל דנדוניא ונכסי מלוג ודאי אית לה אי דאיתנהו, דלא גרעה מממאנת ואיילונית דאמרינן עלייהו סוף פרק אלמנה [שם קא,א] אי דאיתנהו אידי ואידי שקלה⁸. ולשנואה⁹ לא דמיא דמסקינן עלה דנכסי מלוג לית לה ונכסי צאן ברזל הוא דאית לה משום דקנסו רבנן וכו', דשאני התם דשנואה היתה בנשואיה, אבל הא לא גרעה [מ]ממאנת⁹ ואיילונית. ועוד דאפילו במורדת דיינינן הכי בדינא דתרתין מתיבתא כמו שכתב בספר האלפס בפרק אף על פי [שם כז,א] דשקלה כל מה שהכניסה לו אי איתיה בעיני.

ואם הכניסה לו מאה זקוקים ולא שמה לו בכתובה לנדוניא אלא חמישים, מה ששמה לו זהו נכסי צאן ברזל, ומה שלא שמה לו זהו נכסי מלוג. ואי דאיתנהו אידי ואידי שקלה ושקלה כל המאה זקוקים. ואי ליתנהו פירוש שנגנבו או אבדו, נ"ל דנכסי צאן ברזל שהוא חייב באחריותם שקלה וחייב לתן לה משלם, אבל נכסי מלוג דלא מחייב

בטור שהקשה על דברי רבינו, אם הירושלמי מדבר בזמן הזה מרוע ניתן לכפות את האשה. וע"כ הסיק שאין חילוק בין הזמן הזה לזמן הבית ע"ש. ועי' בב"ח שם, מה שהשיב על כך. וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' פו. ז. כ"כ הרא"ש שם בשם רבינו. וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קנו, שו"ת רשב"ש

9

אם בפניו עושה התינוק עבירה ויש בו דעת להבחין בין טוב לרע חייב להפרישו, כדמשמע (בהדיה) [בהדיא] התם דקאמר בקטן העושה על דעת אביו, פירש רש"י [שם ד"ה בעושה] שהתינוק צופה באביו ורואה שנוח לו בכך ואביו עומד על גביו כאלו הוא מצוהו לעשות, אלמא דכל היכא דעומד על גביו והתינוק יודע שאביו רואה חייב להפרישו, והוא הדין לחנכו.

→ **זמנה** שהקשה מורי היאך מותר לשחוט לחולה בשבת שיש איסור סקילה, (מותו) [מוטב]³ שיקנו לו נבילה שהיא בלאוי.

ולמעמיך תקשי להו היאך שוחטים ביום טוב עשה ולא תעשה, נאכל נבלה שהיא בלאו⁴, אי נמי נאמר לגוי שינחור עופות דלא אסירי אלא מדרבנן, דאין שחיטה לעוף מן התורה. אלא י"ל כיון דהתורה התירה לנו אוכל נפש הוי לדידן אוכל נפש ביום טוב כמו חול שמותר בו כל מלאכה. והשתא נמי נימא כיון דפיקוח נפש ילפינן ביומא [פה,א] דשרי, הוי כל מלאכה לחולה שיש בו סכנה מותרת כמו בחול. והיכא דאיכא היתירא ואיסורא קמיה מאכילין אותו הקל, דשחוטא המאכל עצמו מותר ולא נבילות שהמאכל עצמו אסור ואריא רביע עלייהו

[ושלום מורי ושלום תורתו ושלום כל ביתו
ושלום כל סיעתו כתאות משרתו ותלמידו מאיר
ב"ר ברוך שיחי]⁵: L

קא נגעת במאי דקשה לר"י [תוס' נזיר כח,ב ד"ה בנו] אהא דהאיש מדיר את בנו בנזיר [שם], ואמר ריש לקיש כדי לחנכו במצות, אלמא דקטן צריך לחנכו במצות. ואף רבי יוחנן מודה בשאר מצות, אלא דבהא פליג ואמר דאף הלכה למשה מסיני היא. וכן משמע בפרק בתרא דיומא [פב,א] דתינוק ותינוקת מחנכין אותו להתענות קודם זמנו. ותיירץ דאביו דוקא חייב לחנכו ואיהו נמי מחייב להפרישו מקל וחומר, אבל אחרים אין מצווין להפרישו ולחנכו. וכן משמע סוף פרק לולב הגזול [סוכה מב,א] קטן היודע לשמור תפילין אביו קונה לו תפילין, (דיודע) [היודע]² לדבר אביו מלמדו תורה, אלמא אביו דוקא³.

ונראה דאפילו אמו נמי לא מחייבא, כדמשמע בההיא דנזיר [שם] איש אין אשה לא. ואף על גב דליכא ראייה מהתם כולי האי, דהא קאמר נמי התם בנו אין בתו לא, ואשכחנא בעלמא לעניין יום הכיפורים דמחנכין התינוקת כמו התינוק, מכל מקום לעניין אמו דלא מחייבה לחנוכי ולאפרושי ראייה גדולה היא, כיון דבלאו ראייה סברה היא כיון דלא מיפקדה למולו ולפדותו וללמדו תורה ובכל מצות בן על האב, כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון. וההיא דהילני המלכה בפרק קמא דסוכה [בג] דהיתה יושבת ושבעת בניה בסוכה, מחמרת על עצמה היתה. אי נמי היה להן אבי.

והא דמשמע בפרק חרש [יבמות שם] דאפילו אביו לא מחייב להפרישו. היינו שלא בפניו, אבל

שינויי נוסחאות

2. עפ"י ד"ב. 3. עפ"י ד"ב. 4. עפ"י ד"ב וכת"י או"ז ומהר"ם סי' נח, וכעין זה ברא"ש, מרדכי ושלטי הגבורים. 5. עפ"י ד"ב.

חילוק בין אביו לאחר. וע"ע בברכי יוסף או"ח שמג,ז.
ג. כ"כ בתוס' ישנים שם והתורה"ד שם בשם התוס' שאנץ, ונפסק במגן אברהם או"ח שמג,א. אולם התורה"ד כתב שלפי תירוץ הרא"ם הנ"ל אף אמו חייבת בחינוך. וע"ע בברכי יוסף שם ובמחצית השקל שם, א מה שכתבו בדעת רבינו. ד. הכל בו סי' לא כתב ששאלה זו שאלו את הראב"ד (תשובות ופסקים סי' מט). והריקאנטי סי' קה כתב בשם יש אומרים, שאכן מוטב להאכיל חולה נבלה מלשחוט עבורו בשבת. ה. ראה נזיר כט,א. ו. כ"כ הכל בו שם בשם הראב"ד, והריקאנטי שם בשם הריצב"א. וברשב"א וריקאנטי ובתשובות הרא"ש כתוב טעם נוסף להתיר שחיטה, שאם ידע החולה שמאכילין אותו דבר איסור תהא נפשו קצה בזה ולא יאכל ויבוא לידי סכנה, לכך התירו לשחוט עבורו. ועוד כתוב

בשבת) מובא בד"ב שם סי' מא, ובתפוז"מ ח"א סי' פח (תשובות). וראה שו"ת הרשב"א ח"א סי' תרפט, רא"ש יומא פ"ח סי' יד ותשובות כלל בו סי' ה, הגהות מרדכי שבת סי' תסג-תסד, שלטי הגבורים יומא ד,ב מדפי הרי"ף, ב"י ושו"ע או"ח שכח,יד, וד"מ שם,טו. א. בתירוץ שני, אבל בתירוץ ראשון חילק בין להפרישו מעבירות שאין חיוב להפריש קטן, לחינוך למצוות שיש חיוב לחנך קטן. ובתוס' ישנים ובתוס' הרא"ש יומא פב,א (ד"ה בן) מובא כן בשם הרא"ם. ב. כן נראה דעת הרמב"ם מאכלות אסורות יז,כח. וכ"כ התוס' ישנים והרא"ש שם. וכ"ה בהגמ"י שביתת עשור ב,כ בשם ר"י ובתרומת הדרשן סי' צד בשם התוס' שאנץ. אולם הב"י או"ח סי' שמג (ד"ה כתבו התוס') כתב שמהתוס' בשבת קכא,א (ד"ה שמע) ומהרשב"א ביבמות קיד,א משמע שאין

10

ספר הזכרון

לכבודו ולזכרו של רבינו הגדול
מרן רבי חיים שמואלביץ זצ"ל
ראש ישיבת מיר ^{אוצר החכמה}

העורך
הרב יוסף בוקסבויים

מהדורה רביעית מתוקנת

הוצאת "מוריה" / ירושלים תש"ס

76 ג"ב. וז"ל תשו' הראב"ד במה ששאלת באיסור שבת בחולה שהוא מסוכן אם לא יאכל בשבת ולפניו בשר ונבלה אם נשחוט לו להאכילו התר או שיעבור הוא עליו ולא נעבור אנחנו על איסור סקילה. תשובה בודאי שזו צריכה לפנים, ואני אומר כי השבת ניתנה לדחות אצלו בהבערה ובישול והחם לו חמין, גם א"א שלא יהיה קטן נימול בשבת וניתנה לדחות אצלו במילה ובשחיקת סממנים ובהחם לו חמין, אבל לאו דנבלה לא ניתנה לדחות, אבל בודאי אם הוא צריך לאכילת בשר לאלתר ובשחיטה מתמהמה לו מאכילין אותו מהמזומן, מפני שהוא ספק נפשות וספק נפשות להקל, זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור אברהם בר דוד. ^{לפי תפיסתו} לפי תרצ"ה.

בסופו נכתב ג"ב ובספר ישן מצאתי תשובה במקום זה וז"ל ומה ששאלתם חרם שהחרימו שלא לשחוק בקוביא אם יש לו התר, תשובה אני כבר נשאלתי ע"ן פעמים רבות והשבתי שאין לו התר שהשחוק בקוביא אסור ומהתיר דירושלמי שאמרתם ומי איכא איניש דנשבע דלא מרווח ואמר ברוך שבחר בדברי חכמים שאמרו שצריך לפרט הגדר ע"כ (מכאן ואילך מדברי המגיה) ובה יובן מה שכתב הרב בסוף התשו' דבאה אחר זאת (ר"ל סי' תרצ"ו) שאין התר זה בגוף האיסור דהיינו השחוק אלא הקנס הוא וכו'.

פי' תשע"ב.

[שאלת אם מותר להביט באשטרולב בשבת מדאמרי' בעירובין (מג): שפופרת היתה לו לר"ג והיה מביט בה מתחלת אלפים לסוף אלפים] תשובה (עוד) [ג"ל] שמותר וכו' וכל כלי (מותר) [גיטל] לצורך גופו וכו' וכ"ש [זה] שאינו אלא וכו'.

הא קיילין (כרשב"ג) [כב"ה] דאמרי אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים [כדאיתא במסכת ביצה פ' י"ט שחל (ביצה כב.) וכ"ש שאם מתוקן ועומד שאין לחוש שמא פרק ויחזיר כמו שאין חוששין במטה גלגליתא (שבת מז): ואפי' למאן דאסר משום חשש דשמא יפרק ויחזיר, ומנרתא דחוליות שאסרו שלהי פ' כירה (שם מז.) אפי' לטלטלה, התיא ברפוייה ואינה רפוייה וכבר נתחבטו בו כל הראשונים ומחו לה מאה עוכלי בעוכלא והר"ף ז"ל לא הביאה בהלכות לומר דאיתא כמ"ד יש בנין וסתירה בכלים וב"ש היא ולית הלכתא כוותיהו].

לפי ת"ת (קרבן לפופו).

דתנן ביומא פרק אמר להם הממונה חמש טבילות ועשרה קידושין [טובל כ"ג ומקדש בו ביום וכולן בקדש על בית הפרוה חוץ מזו בלבד שהיתה בתול על גבי שער המים וע"ג תקרה ומעויבה גבוהה עשרים ושלוש אמות מע"ג עזרה היה כדאיתא התם בגמ' (יומא לא.) גם בית הטבילה שבבית הפרוה ששם כ"ג טובל ד' טבילות ביוהכ"פ בגג היה דתנן פ' בתרא (מדות) לשכת הפרוה וכו'.

לפי תת"ש (בסוף השאלה גוסף).

ואשכחן לרמב"ן ז"ל בתשו' וכן להר"ם הלוי ז"ל דמנהג סתם בכה"ג עיקר דשמא חיקנו אבותיהם מעיקרא בכך. תשובה וכו'.

אחר סי' התק"פ (הראשון).

ג"ב. בכאן חסר תשובה וז"ל ומה ששאלתם חצר שאינו מגיע ד' אמות לכל א' מן השותפין אם יש בו דין חלוקה או לא, (תשובה) לא ירדתי לסוף שאלתכם כי זו משנה שלימה היא (ב"ב יא.) אין חולקין את החצר עד שיהא בה ד' אמות לזה וד' אמות לזה ע"כ.

פעמי הבן באמרתך ואל תשלט בי כל און

ספר

אמרי בינה

חלק ראשון

חידושים לאורח היים ויורה דעה.

ובסופו קונטרס

מאיזה שאלות ותשובות

מאשר חנני השי"ת בחמלתו עלי הפעוט מאיר בן לאאמ"ו הרב
הגאון ההר"ף המנוח מו"ה יצחק אייזק אויערבאך
זללה"ה בעהמ"ח ספר דברי חיים על ד' חלקי הש"ע בן להגאון הצדיק
אור ישראל המנוח מו"ה חיים זצלה"ה בעהמ"ח ספר דברי משפט
על חו"מ ולמעלה בקדש מדור דורים גדולים צדיקים יסודי עולם זיע"א .
מלפנים הייתי עבד לעבדי ה' לשרת בקדש בק' קוואהל וק' קויל היקרה וק'
קאליש הכעטירה יצ"ו במדינת פולין של רוסיא יר"ה. וזכותי לקבץ על יד
ולסדרם ולהדפיסם פה עיר הקדושה ירושלים תובכ"א . רב תודות לאל
ב"ה וכה ימלא ה' משאלותי לסדר ע"נ ולהדפיס חלק השני חידושי אה"ע
וח"מ אשר בעזה"י נכבדות מרובר בו . ה' יגמור בעדי לטובה ולא ימוש
תוה"ק מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם :

תובא לבית הדין בהוצאות והשתדלות בן הרב המחבר זצלה"ה. היה היכני הפיסגל וו"ח
מו"ה חיים אויערבאך מואלשין יע"א.

פיעטרקוב

בדפוס המשובח והמפואר של הרבני הנגיד מו"ה שלמה בעלכאסאווסקי נ"י .
שנת כ"י מציון תצא תורה ודבר די מירושלים לפ"ק

שש אנבי על אמרתך כמוצא שלל רב

ИМФЫ ВИНЕ

т. с. Благорозумныя рѣчи. Разноевіе нѣкоторыхъ мѣсть Орахъ Ханма. Часть I.

Типографіи III. Белхатовскаго въ г. Петроковѣ 1900 г.

זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייגני : עניי בלו לישועתך ולאמרת צדקך

ידי לא הסדר לנדמי כאמרתך לעבדך : דקם לעבדך אמרתך אשר לראתך

עם קאמאר ככלה ותרומה מאכילין אחרו תרומה טבל ושיעית
 שביעית חלה וערלה לריכה ולסוק עם הא דתרומה קל מנבלה
 כמ"ד מאלהין קבלו עליהן את המעשרות ופ"ג הא דקאמאר חלה
 וערלה לריכה היינו דמוכר כמ"ד תרומה דרבנן חלה דארייתא
 דאי סובר גס חלה דרבנן מהו הספק לגבי ערל. דערלה ארץ
 ישראל דאריית' לרעת רוב הפוסקים חלה פתח' ימות (דף
 פ"א) שכתבו דכלאי הכרס בזמן שהא חף בא"י הא דרבנן אליבא
 דמאן דאית' ליה דתרומה בזה"ל דרבנן דקדשה ראשונה לא קדשה
 לש"ל וס"ל דעזרא לא קדש לעהוד ובי היכא דבטלה קדושת ארץ
 לגבי תרומה ה"כ בטלה לגבי כ"כ וכאב המ"מ (פ"י ה"א ממ"א)
 דכחו כן פרלה דק"ל בחו"ל סמיך מואר דכך נאמר הלכה למתנה
 משינוי בזה"ל חף בא"י ספקו מואר ע"ש ובאמת אינו מוכרח ד"ל
 חף דהוא מדרבנן מ"מ כיון דגם בחו"ל דלוי ערלה אסור מהלכות
 ואף דספקו מואר מ"מ בא"י מתיר לאסור חף בספקא וכן נראה
 דעת הרמב"ם בכ"מ שכ' לענין שבתא קדושת ארץ כהב לפני
 שביעית ומעשרות ובה"ל בית הבחירה שכ' פ"מ שמתקדש בקדושת
 שני' שהחייק בו שולי בכל הוא מקדש היום חף על פי שלקח
 הארץ ממנו ומייב שביעית ומעשרות ע"ד שפירטו בהלכו' תרומה
 ולא הוצי' כלל ערלה וכמו כן משמע דשן חף אדא שרבין
 בית ראשון לא נחבטל לענין זה. ועי' מהרי"ם (כ"ד) שהעמיק
 בדעת הרמב"ם לענין חו"מ בימי עזרא והביא האמורות חכס ח'
 וכת' טוך דבריו ח"ל עוד הקשה והרי ערלה דחייב ביה כי תבוא
 ונוגה בזה"ל מה"ת וכ' דערלה נוהג מיד כשנכנסו לארץ וטובת
 בין בדרך בין בח"ל בפני הבית וטלח בפני הבית אלף כי תבוא דערלה
 דרשינן בספרי פרט לשוטטו נכרים עוד טלח בוא לארץ דאי לא פי'
 כי תבוא הוה מרבין מרבוייה דכל עין וקרא דומעתם דרשינן ל'
 התם לשעלה מאליו כו' ונפט אמ"פ טלח כבש חייב וסבירא הוא
 לאוקמי דהרשא פהכי ולא לומר דעניי ביאת כולם דהא קוש
 לן הלמ"ם דערלה בחו"ל ואם אינו חלוי בארץ דף יהיה חלוי
 בביאת כולם עכ"ל והיינו חף דים הפרש בין חו"ל לא"י לענין ספק
 מ"מ כיון דהלמ"ם הוא בודאי גם בחו"ל אין סבירא לומר דבא"י
 חלויה דוקא בביאת כולם וממילא גם אחר תרופת הבית טהג ערלה
 בא"י מה"ת ולא בטלה קדושת ארץ ישראל לענין זה [ועיין
 ספר האקנה קידושין (דף ל"ו ע"ב) שה' אחאי לא דרשינן לגבי
 ערלה ג"כ כי תבוא בביאת כולם ע"ש]. ואלו ערלה חו"ל
 חלת חו"ל ג"כ נראה דחלת חו"ל קיל מערלה חו"ל דמוחר
 לכהן ואף דערלה חו"ל קיל לטוב לספק ולהאכיל לתבירו מ"מ
 הלמ"ם הוא גם לא משמע דאיידי בערלה חלת חו"ל
 וכרלה הכונה על חלת וערלה ח"י ופי סובר דחלת ח"י
 בזה"ל ג"כ דרבנן ל"ל דמוכר פרלה ג"כ דרבנן ופי מה"ת
 שניהם מה"ת ומאי קאמר לריכה הא חלה תרומה דהיא במיחז
 ביד"ש וערלה הוא רק בלח"ל מ"מ ד"ל ערלה תמוך נד
 חלה דחלה אינה אסורה בהגאה וערלה אסורה בהגאה ואף
 אם תאמר דגם למ"ד מאלהין קבלו עליהן המעשרות וגם
 חלה היא בכלל מ"מ חף דהרמב"ם שופ"ג ג"כ כך חף בימי
 עזרא אינה מה"ת חלה מרבית מ"מ מדברי קבלה הן ועלכ"ל
 במדרש רוח מוכח בר"ש (פ"ו דעשי') שלש דברים גזרו
 ב"ד של משה והאבות ב"ד של משה על שאלת שלש כהן
 ועל מצילת אהתר ועל המעשרות ובמ"ר כרשית פ' ופי
 בימי עזר' בשעה שפלו מעגל וביקש להם הקב"ה לחתיר
 המעשרות מה עשו הלכו וזצו על עלמן סיטיו מטבירין שאלת
 ואת רשית ערשתיכם ע' . וזר"ש עם וחסות' ימות (דף
 פ"א) כתבו דהייחא הוא לומר שיאמר שיש חרס דבית שני
 לא נהגי מדארייתא כפ"ת והג"ה דברייהם על משך פירוש
 והרמב"ם סובר דק"ל על כל חו"מ דייקא הקב"ה לחתיר
 הואיל דלא ה"י ביאת כולם האסוס הקב"ה פ"י ומ"מ ופי
 דברי קבלה דתמוך ולכן כל המעשרות חף לחרוץ לתמוך ומ"מ
 גם ערל' הוא במשקל א' עם חו"ל ומה קאמר לריכה תמוך
 דערלה תמוך יהי תמוך. וחלה הואיל דלחור בהל"ל ג"כ
 הרי דתמוך הכי אישורין הם תמוך פה אישית אישור . ופירוש

ודרך קצרה בעינן במלכות שבת ונמה שהנהגה האכל חין זה
 מלאכה לגבי חרס המעמיד' רק לענין שביעית בהמנו הארץ
 להשמיטו דע"פ הבהמ' עושים מלאכ' ולגבי הבהמה דרכה
 בכך לכך אשמועין דהי ייחא טלה ול"ה מלאכה שמתחייב הבהמה
 לשבות ממה אכל לגבי חרס חין זה מלאכה . ומ"מ הא"ע לאסור
 בעלוקה של ישראל מטעם שביעית בהמנו ודוקא להעמיד על
 המחובר דתמוך שריית בהדיא מוכחי' למען ימות ואין זה ייח
 חלה נער חס לא חלה חלה לעלוקה ליה לה נער חס לא
 יעמידנה לא חרע לכלכל דבריו הא בוד בעל הבהמ' להנין לבהמנו
 עשבים תלושי' מבעוד יום ולמה יעמידנה על המחובר שיה'
 לה נער חלה דרתי כיון דדרך אכילה דייח הוא לה לא אסרה התורה
 ורשאי להעמידה כמו כן בעלוקה כיון דהי עבדה ויחיה לה למזון
 חרס לא אסר' תורה ששבות מלאכה כו' ובמילתא פ' יתרו כ'
 להדיא הוסיף לה הכתוב ייח אחר להיות חולש מן הקרקע
 ואוכל ואין חילוק בין בהמה לבג"ח אחרים ואף חס אינו מוטע'
 מ"מ מה שדרכו בכך לאכול ולמזון איש קרוי מלאכה חלה בע"מ:
76 סי' כ"ח . הו"ה . שם בו סכנה ורדין לבשר בשבת ויש
 לענין בשר עגל' שוחטים לו כמובאר
 ע"פ (פ"י שכ"ח) ודבר זה נשאל מן הראב"ד למה נעבור על איסור
 סקילה ולא נאכיל לו נבלה שהוא איסור לאו ומדברי ר"ש מ"מ
 יומא מבוחר דמטעם דשבת הותרה אלל פקוח נפשות כמו ביו"ט
 מלאכה אוכל נפש ואף איסור דבריהם חין מאכילין אותו רק הותרה
 לשבות לגרבו מלאכה דארייתא . ולכאורה יש להבין הא אחרין
 דמאכילין אותו הקל הקל חמילה הרי דלא הותרה לו רק הרידן לו
 ורדין דקרקע עליו שלא לתם התמוך ח"כ יומא דנבלה שהוא
 לפניו הותרה לו . אולם הרא"ש הוסיף דברים דמחמה המאכל מותר
 אכל הנבלה המאכל. עלמא אסור ואריה רביע עליה והמהו ע"כ
 כיון דחס ה' חול לא הייט ראשין להאכיל אותו עגל' כשית שהות
 לשחוט ושבת הותרה עומד איסור זה בפניו וזה הותרה . והרשב"א
 בהשוכה כהב ג"כ דעידון זה חלה חס הותרה שבת אלל פ"ב
 או דמיה דחס הותרה שמיטין ליה ואם דמיה לא שמיטין וקשה
 לכאורה הא חף חס הותרו איסורין אלל פ"ג מ"מ מאכילין הקל
 דאיסור הקל הותר ואינו דומה לטומאה בליבור דחף כשיש טהורים
 לא מהדרינן אחריהם לחד ליטמא בש"ס יומא ע"כ שם הטעם הואיל
 דבית אב הוה זכו והותרה להם לא מהדרינן אחרי טהורים משא"כ
 לגבי פ"ג הותר לו הקל כיון שדליו בזה ולא התמוך . הן אמר
 דקלת י"ל דהא דהרי"ף בהלכותיו לא הביא כלל הבריית' דמאכילין
 אותו הקל משום דס"ל דהבריית' אסיח' כמ"ד טומאה דמיה
 בליבור והוא סובר אליבא דידן דהותרה ולכך ח"ל דקרקע חמס שאר
 הפוסקים כנראה סוברים דלא תליי' בזה הא דמאכילין הקל הקל
 בין הותרה לדמיה משום דחף חס הותרה לא הותר' רק הקל .
 והר"ן סוף יומא מוכר ג"כ בדברי הראב"ד דלמה לא נאכיל לאיסור
 הקל צומח לכך כהב ח"ל חלה ג"כ דלגבי חלה חין איסור נבלה קל
 מאיסור שבת דמיה נבלה איסור לא ושבת איסור סקילה איכא
 חומרא אחריתא נבלה לפי שהאוכלה טובר בלחו על כל זית זית
 שבה כמו לגבי נזיר שהי' שותה ויין אמרו לו אל תשחה ושתה חייב
 על כל אחת ואחת אכל לענין שבת לא עבר חלה בשעת שחיטה וחד
 לחו הוא דאיכא דמטעם שבת שומרינן דהיא קדש ואין ממש' קדש
 חס"ה לאוין ריכה נבלה לא מקרי איסור קל לגבי חר' ללו דשקף
 אע"ג דהוי איסור סקילה עכ"ד . והג"א הוסיף דחף חס ח"ל
 רק לפטות מכות אחר גמי איסור דארייתא אפי"ם שאין זו מלקות .
 והג"א כהב להיפך בועת הר"ן דדוקא חס לדין לכמה זיחיס או
 חמור נבלה חלה חס ח"ל רק לכזית ח' עדיף להאכיל לו נבלה ופי
 מובאר להדיא ברב"ד ג"כ בשוכה (ח"ג) . ונחזי אן:
הו"ה כהב עמו ע"ז כל גדולי האמוראים דח"ס מה מלקין
 הת"ק עם צן תימא חס תרומה תחזה או טבל הא חס
 אוכל טבל יצטר' ע"כ כל זית זית משא"כ בתרומה סיפריס מן
 הטבל לא יצטר' רק. על חלק התרומה זשיעה במיתה ביד"ש ואף
 הק"ל גב"ס מ"ל בש"ס לא קאמר רק. מטעם טבל תמוך דמיו
 לפ"ן . וי"ל דהאק' נראה ית' דל' לבקש ה"ן מיתעלמי יומא

בידושלמי מס' ערלה (פ"א) קאמר מודה ר' יסמעאל דאמר כל ציאות האמורות בתורה לאחר י"ד שנה נאמרו מודה בחלה ובערלה משמע דאף אם חרומה דרבנן מ"מ חלה וערלה דאורייתא וכיון דשניהם ד"ת ע"כ דחומר רבוי איסורין שווין כמו איכות איסור :

אולם כנראה דאין דעת הר"ן דרבוי לאוין הקלין חמורין מן איסור חמור כמו סקיל' רק י"ל דשוה כמות איסורין כמו איכות דהא כ' להביא ראוי' מגזיר דעובר על כל זית וזית וכי לריך להביא ראוי' לזה לו יהי' דאינו לוקה רק פעם אח' מ"מ איסור יש על כל פורתא ופורתא דאל תרשע הרב' כתיב ומי שאכל שום וריוחו גודף יאכל עוד שום וע"כ דהר"ן לא מחשב לחומר ורבוי איסורין רק כשלוקה ויש איסור לזו על כל זית וזית וא"כ מאי קאמר דכשנשחט לא יעשה רק חד איסור דק"ל מעשה שבת מותר הא אף אם מעש' שבת אסור לר"י הסגדלר מ"מ אינו בלאו ובל"ה הוא בלאו על כל כזית אח' כונת הר"ן דזה ודאי דרבוי לאוין אינם חמורים יותר מן איכות חמור דאיסור סקילה דשבת רק שווין הן והנה המדרכי כ' הטעם דשוחטין דאכילה איסור הוא גנאי והר"ש כ' דהחול' יקון באכילה איסור ובכזית אלו דחיק' לוי' להר"ן לעבור בשביל זה על איסור סקילה לך כ' דבגבלה יש חומר רבוי איסורין וסקוליס הם בקו השוה לאיסור סקילה לך שיחטוים ליה דשוב נוטה הסברא דאכילה איסור הוא גנאי או שמה יקון החולה באכילה איסור כיון דעל כל פנים שוין הן רבוי איסורין לחומר איסור סקיל' לך כ' כיון דמעשה שבת מותר דאם הי' אסור שוב היה חמורין כיון דבין כך ובין כך יאכל איסור ויש החשש דיקון החולה בו יותר טוב להיות שב ואל העשה ולא נכחוט לו אכל כיון דק"ל מעש' שבת מותר והוי אכילה היתר לך בחטין כדי שלא יקון כיון דרבוי איסורי לאוין שקילי לגבי חומר דאיסור סקיל' ולפ"י כיון דכמות והאיכות שקולין הן הא דפליגי בהרומה ועבל דמ"ד תרומה חמורה אף דבטבל יש רבוי איסורין מ"מ אם יתחום יבטל מלות נתיבה ג"כ ועובר על עשה ול"ת דרבנן שבות דמתקן לך חומר תרומה חמורה ובפרט למאי דמוקי בש"ס דאייבי בשבת ואף אם מחלקותן של בן תימא וחכמים היא בחול ג"כ מ"מ נקט הש"ס הסברא דטבל מדר עלמו חומר שהי' כ"מ אף לשבת :

ובזה מיושב קושית השע"מ על הר"ן ממתני' דמזיר מזיר וכהן שפגעו במת מלוא יעומא מזיר ואל יטמא כהן שזה קדושתו קדושה עולם ואם נאמר דרבוי הללוין חשיב איסור חמור לו יהי' דכהן קדושתו עולם וחמור מ"מ מזיר חמור טפי דאיכא לאוין הרבה . ולמ"ש א"ש כיון דשכ"פ כהן חמור דהוי קדושת עולם ובאיכותו שוה לכמות דלאוין הרבה דמזיר שוב יש מעלה יתירה לכהן מגזיר דמזיר ישנו בשאלה והלאוין קילי וכמבואר ריש יבמות דמה"ט דמזיר אחי' בשאלה דוחה עשה לל"ת ועשה דמזיר דקיל' הואיל וישנו בשאלה . אך זאת קשה על הר"ן מרבי במעשר ירק דל"ל לעשר הא אם ישער לא יעבור רק פעם אח' על שבות דמתקן וכשמאכילו עושה איסורין הרבה על כל זית חית וכן הקשה התשב"ץ בתשובה (ת"ג סי' ל"ז) ובחב וכו"ש שהם שוין שהרי תיקון מעשר הוא שבות מדרבנן ואכילה טבל של כרישין הוא איסור דרבנן וטוסף בזה רבוי זתיס א"ו משמע שאין רבוי זתיס נותן חימורא כלל עכ"ד . אולם י"ל למ"ש דהבמות והאיכות שוין הן רק לגבי נבלה טוב ויתר שנשחט מלהאכילו אכילה איסור דגנאי הוא לאדם וגם שמה יקון צי החולה וכמ"ש הר"א"ש וזה שייך גבי איסורי דאורייתא אכל במעשר ירק דרבנן דקיל ל"ה גנאי וכן אינו כן בו כמבואר ברמב"ם הל' מכירה וט"ו ח"מ (סי' רל"ד) כשמזכיר איסור דרבנן ואכלה דאינו חייב להחזיר המומן דאין הגשם קלה בהן ובפרט למ"ש נתיבות המשפט שם דאיסור דרבנן כשאוכל בשוגג ח"ל לכפרה כלל דרך הי' גדר האיסור א"כ גם חולה דהוי כאונס אף דאיסור דאורייתא גנאי הוא לו ונריך כפרה אח"כ ע"ו מ"מ איסור דרבנן ליכא שום איסור במקום חולה ואף למ"ש במ"א להשיג ע"ו והוכחתי בראיות ברורות דגם איסור

דרבנן בשוגג לריך כפר' מ"מ גנאי ליכא כלל כשנאנס לך אין לריך לעשר כיון דהבמות והאיכות שוין הן אמרינן שב ואל תעשה עדיף . ובאמת מ"ש התשב"ץ דשוין הן יש להתקנות הא שבת הוי חומר איסור לאו ועשה ולעשר בשבת אף לל"ה רק שבות דרבנן מ"מ בחומר עשה ול"ה הוא כמבואר בש"ס ר"ה (דף ל"ב) יו"ט עשה ול"מ אף דרבנן ומ"מ אף דשבת קיל בזה כיון דכבר ניתן שבת לחלל באיסור דאורייתא בתלשית הכרישין ומאינו קולא בזה בש"ס מנחות (דף ע"ב) במקום דכבר ניתן שבת לרשות מ"מ כיון דל"ש קן בו במעשר ירק דרבנן שב ואל תעשה עדיף . ועיין ד"מ (סי' שכ"ח ס"ק ט"ו) שכ' כן להדיא בדברי ראב"ה שם דיתם הגוי היין אף שימגסר ח"ד לנבלה דשחטין לוי' דלגבי יין נסך לא אמרינן שיקון החולה ועי"ש ב"ח שלא"כ כן ולדעתי מהא דמעשר ירק ראוי לרבוי דה"מ דל"ה שיקון לגבי איסור דרבנן . . .

והנה המג"א (סי' תרי"א סק"ט) כתב תרומה חמורה מטבל וטבל מנבלה ונבלה משביעית וכן דברי אמת קונטרס ו' (דף כ"ו) תמה ע"ד המג"א דמ"ס משמע דנבלה ושביעית מאכילין אותו נבלה דאל"כ למה קתני בצרייתא טבל ושביעית מאכילין אותו שביעית ולא קתני רבותא נבלה ושביעית מאכילין אותו שביעית וכו"ש טבל ושביעית והוספתו יוה"כ תמה באמת ע"ז אך יהי' איסור עשה חמור מאיסור לאו והביא דברי הרמב"ן עה"מ פ' יתרו דמ"ע גדולה ממוטל ל"ת ולכן עשה דוחה לל"ת כי בעש' מקיים ועושה רצון אדוני וגדול יותר מהנשאר מעשות הרע צעיונו ולכן איסור לאו ואיסור עשה נדחה הלאו משני עש"ה עי"ש . ודבריו תמוהין מאד דודאי בערך לקיים רצון הבורא ית"ש בקיום מלתינו בקיום ועשה גדול מאד שכרו בקיימנו וערך העובר בקו"ע בל"ת ועושה נגד רצון הבורא ודאי שוגגו גדול ורב יותר מאם אינו מוקיים מ"ע בקו"ע ע"ש בקיום עשה בצופל לך דוחה לל"ת הואיל דערך גדול לקיים עשה בקו"ע ולכן בלאו הוא מכלל עשה דעת הרשב"א דלית לוי' חומר כ"כ לענין דחייבה ולאו דבעילה ומלרי וחלומי כיון דלאו מכלל עש' דקו"ע הן דחמין מפני עשה דלו תהיה לאשה כיון דבזה מקיים ועושה רצון אדוניו ולגבי קיום עשה לא איכפת לן בדחיית הל"ת אף דחמור כיון דאינו ממרה רצון אדוניו מרצונו רק לעשות רצון הש"י מלדאחר . וזה א"ש היבא דמקיים העש' בקו"ע אבל לגבי חולה ודאי איסור נבל' חמור ולא שייך לומר דהלאו נדחה מפני העשה דעשה דשביעית אינו מקיים בקו"ע וז"פ וכו' . עכ"פ ודאי יותר טוב שלא לאכול נבלה ממה שיאכל שביעית דזה בלאו וזה בעשה וכן מבואר להדיא ברא"ש יומא שם שכ' טבל וכבילה נבילה נבילה ושביעית שביעית וכנראה דרך היה לו גרסתו בש"ס ובתוספתא סוף מס' יומא איכא בזה"ל טבל ושביעית שביעית טבל ונבלה נבלה נבלה ותרומה תרומה חמורה ושביעית שביעית . הרי מבואר דלעולם שביעית קיל מכ"ש נגד נבלה כיון דקיל מתרומה דקיל נגד נבלה . אולם לריך להבין אמאי נבלה קיל לגבי תרומה כיון דקמתי דטבל חמור מנבלה וע"כ הטעם דטבל הוא במיתה ביר"ש ולמה לגבי תרומה קתני דקיל תרומה מנבלה ואי תרומה בזה"ל דרבנן לך קיל מנבלה דאורייתא א"כ לגבי טבל נימא ג"כ דנבלה חמור ח"ו דהוא סובר דטבל חמור דהוא מה"מ או משום דהוא במיתה ביר"ש בטבל דאורייתא א"כ תרומה ג"כ . אולם נראה דהא בל"ה יש להבין להסוברים דנבלה היא בחומר עשה ול"ת דהוא ג"כ עשה דחבתת ואכלת א"כ חמור וכיון דאעפ"כ קתני דטבל חמור וע"כ כיון דהוא במית' מה לורך עוד להשמיענו טבל ושביעית דמאכילין שביעית השתא נבלה דאית בה עשה ול"ת ואף על פי כן טבל חמור שביעית דליכא אלא עשה מצטיא וכבר עמד על זה בדברי אמת שם והוכיח מזה דליכא עשה דכחות וכמד דנבלה וטריפה מאכילין אותו נבלה דטרפה היא בעשה ול"ת ולכן נקט טבל ונבלה ולא קתני טריפה או חזיר עי"ש . והדבר תימא הא דעת הרמב"ם באמת דנבלה הוא בעשה ג"כ ואעפ"כ כנראה מדעריז דשביעית חמור מדקתני (פי"ד מ"א) נבלה וספחי שביעית מאכילין אותו ספחי שביעית שהם מדברי סופרים טבל ושביעית שביעית משמע

נבלה

15

ותמור מכלה משא"כ לגבי תרומה נבלה תמורה או משום דהיי בעשה ול"ח או דתרומה מותר עכ"פ לכתוב וס"מ דיי"ע ע"כ סברה דתרומה ג"כ במיתה והא דקתני טבל ושביעית שביעית ולא נקט רבותא אחר דנבלה ושביעית ומה היה ספק להרמב"ם ולא הביא רק אפיני שביעית דק"ל ע"כ ל"ל אף דנבלה תמור מ"מ שייך גפשו של אדם קלה ביותר משאר איסורין ואמרינן בניעין (דף כ"ד) באתריה דר"י תמורה ליה שביעית דההוא דלאמר ל"י לתבירו דייר בר דירתא ח"ל אלא לא אכיל פירות שביעית טומך : L

סי' כ"ט. כתב העור (סי' רע"ח) המוכנה הגר"י וחס כבהו מפני שחם על הגר או על השמן או על הפחילה פטור ואם כבהו כדי להבהב הפחילה חייב מטאת מבוחר מדבריו דבעינן דוקא שיכבה כדי להבהב ואם אין כוונתו כדי להבהב אף שהוא פחילה שלריכה להבהבה שלא הוהבה עדיין אינו חייב ויש להבין אמאי הא עכ"פ כיון דהוי פס"ר ונח"ל יתחייב ור"י חייב בגליון משניות מרביט עק"א ז"ל דעמר לן ע"ד רש"י (ע"ב) דשבת ורע"ב דפי' מפני שטושה פחם שהוא מכון ממש לעשות כמין פחם עכשיו ולמה לריך שיכתיו כיון דהוא פחילה שלא הבהבה מצטור יום א"כ אף דהכ"י עכשיו על הפחילה לחוס מ"מ כיון דרטינו להדליק אותה מיקרי לר"ג אף ביאנו מתכוין כמו בתולג עולשין לאכילה בארעא דידי' חייב משום טוה אף לר"ס אע"ג דלא מתכוין לבנין כיון דהוי פס"ר והוי מלאכה של"ג כיון דעיתא ל"י בכך כ"ס הבא דמכוין לנולאכת כיצו והביא דברי תוס' שבת (דף ל"ד) על הפחילה המוהבהבת כבר ומשמע דאם אינה מהוהבהבת ומכבה משום דחם על הפחילה חייב והנה אף נדחוק דרש"י ורע"ב נקטו משום מתניחין דקתני פחם המכב' את הגר משמע אף אחריס דלא איכתיב להו לכך הגריבו לפרש דמכוין לעשות כמין פחם מ"מ עבור דפתח משמע דאינו חייב רק בכבהו כדי להבהב ולא באופן אחר וקשה אמאי לא יתחייב מטעם דהוי פס"ר דניחא לו : **וקצת** נראה דלאלי בשעת המאירי מס' שבת שם דהא דכחם על הפחילה ל"ה הכיבוי ל"ג אף שהוא ללורך פחם שיחאחו האור במקום הכיבוי אין זה כלום שהרי ראש הפחילה שהוא מכבה לא יועיל לו כלום שכשירצה להדליקה פ"א יוערך להסיר ראש הפחילה תחילה וכ"כ במידושי הר"ן דאין זה לכיבוי פחמים דאטו ראש הפחילה הדלוק לא יועיל כלום להדליק אחר"כ אלא יסור ראש הפחילה ולכן כתב המחזיקי אלא פירוש הדבר בפחילה מהוהבהבת והבהבה וכיבה שזה כיצו הגריך לגופו חה שהוא טושה פחם כלומר שמתכוין לעשות פחם לרלוך בו האור שכל שהדליק ומכבה ע"ד שיחאחו בו האור יפה הוא נקרא בלשון פחם מלך שהוא ענין הפחם ול"א שהוא נעשית פחם וטמא תמור ח"כ הוא חייב גם כן על הדלקה ודאי כך הוא אלא שאפשר שהדליק בכניסת שבת ובשעת הכיבוי קדש היום עכ"ל מבוחר מדבריו דאם הגר דלוק מוכב אף אם מכבה פחילה שלא הוהבהבת מתחילה ח"ד לכיבוי דגאלת אף שמתילא נעשית כלי דהא לא יועיל לו כלום שיטעך להסיר הפחם רק שהוהבהבת הפחיל' ולא נאחו בכל הפחילה והדליק ע"ד כן או כיבוי זה נעשה פחילה מהוהבהבת דומה למכבה גחלת והוי מלאכה הל"ג לכן כתבו רש"י ורע"ב וכ"כ בר"ן שמתכוין ממש לעשות פחם שהדליק מיד בהבהבו בעלמא וע"י כיבוי נעשה פחם ול"ש בזה לאמר אף אם לא נתכוין לעשות פחם מ"מ הוי פס"ר דזה אינו דעיקר הדלקה לריך להיות להבהבה למטן לא יטעך להסיר הפחם באם יחאחו האור בגוף הפחילה חה נמי כונת הטור ואם כבה כדי להבהב דרק כבוי המועיל להבהב מחייבו הטמא :

ועוד נראה דהא בש"ס קאמר בפחילה שלריכה להבהב עסקינן דבהיא אף ר"ס מודה דקא מתקן מנא מזה נראה ללורך גופו הוא במה שיש חיקון אל הפחילה וכתב בס' יראים פירוש מכה בפטיש גמר מלאכת הכלי לאחר בנין ולא משום בונה דקיי"ל אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים. ויש להבין הא אף אם לא הוי נאסר מלאכת מכה בפטיש ואף דאין בנין וסתירה בכלים מ"מ יתחייב בשביל מה שכיבה דה מלאכה בעלמא שהיתה במאן שטעו לרפי וזה להדליק ענין ולכבותם שהיו נגלים דה הוי ל"ג

דערך

דנבלה ושביעית מאכילין נבלה והדבר חימא וכמו שפמה ע"ז מהר"ם חביב ו"ל ביום תרועה. ונראה דודאי בהכרח דנבלה יש לו מדרגה פחותה מאיסור טבל מלכד דטבל הוא במיתה ביד"ש י"ט ע"כ חומר לטבל דאסור בהנאה של כליו כמבואר בשנת (דף כ"ה) והוא איסור תורה ועי' מל"מ (פ"ב מתרומה) וב' מיני איסורין נפרדים יש בזה חדר איסור אכילה ומלכד זה הנאה של כליו ואינם באים ביחד ראכיל' הוא כשכא לגרון והנחת החך כשכא במקום דלא מצי עוד לאהדורי ואח"כ כשנתמלא כריסו ממנו יש עוד איסור הנאה של כליו. ועי' מל"מ (פ"ה מסיה"ת) שכבה אף להסוברים דלוקה על איסורי הנאה כשנהגה הוא דוקא אם ה' הנאה בלא אכילה אבל אם אוכל בצ"ח ל"א דילקה שתיים אחת משום אוכל וא' משום נהגה עיי"ש אבל מ"מ ב' איסורין נפרדים הם ולכך טבל תמור ולא משום חומר מיתה ביד"ש הוא דהא דעת רמב"ם דדוקא הטבל לתרומה ולתרומת מעשר אבל אם כבר הפריש תרומה ותרומת מעשר אף שהוא טבול למעשר אינו במיתה רק במלקות כמבואר (פ"י מ"מ"א) וח"כ אמאי טבל תמור מכלה ח"י משום דיש בו שני איסורין איסור אכיל' ואיסור הנאה של כליו משא"כ נבלה. אך מ"מ בטבל הטבול למעשר עני' י"ל דאינו אסור רק באכיל' ולא בהנאה של כליו וכ"כ בפשיטות הל"ח ברכות ונתיבות המשפט (סי' ר') ועי' מ"מ לעיל (סי' ט') ח"כ שוב מהר"א לומר דנבל' תמור' דהוי בעשה ול"ח וע"כ ל"ל דדוקא בסתם טבל הטבול לתרומה איירי אבל טבל הטבול למעשרות כמו דליכא מיתה ביד"ש כמו כן ליכא ב' איסור הנאה של כליו והא ראייה דהא כמה דפליגי הת"ק וב"ת או טבל תמור או תרומה תמורה ודאי ע"כ דאיירי בטבל הטבול לתרומה דאי טבול למעשרות בלבד ודאי תרומ' תמורה דהוה במיתה ביד' שתיים וטבול רק במלקות אלא ודאי לאירי כבהם טבל וכן נגד נבלה תמורה דאי אפשר לתקוני וטבל אפשר לתקוני דמה"ט קיל נגד תרומה וכ"כ נגד נבלה קיל טבל הטבול למעשרות וע"כ בטבל הטבול לתרומה תמורה והתוספתא ע"כ סברה כרב דתרומה אינה במיתה וכמבואר בסנהדרין (דף ע"ג) דלאמר רב זר שאכל תרומ' לוקה ואמר ל' רב כהג' לימא מר במיתה וא"ל הני ה' מקדשם הפסיק הענין והא דקתני במית' קאמר מחתימא אררב קרמית רב תנא הוא ופליגי ו"ל דהתוספתא סובר ג"כ כך ולכך נגד טבל ונבל' טבל תמור דהוא במיתה משא"כ נגד תרומ' נבלה תמור. וכד חתיון לזה דהך תוספתא הוא אליבא דרב י"ל דאף בטבל הטבול למעשר שני או למעשר עני' ג"כ תמור מן נבלה דע"כ לא ס"ל להרמב"ם דכשאינו טבול לתרומה אינו במיתה רק לדין דתרומה הוא במיתה לכך הטבול ג"כ מתרומה הוא במיתה משא"כ הטבול למעשר עני' אין הטבל תמור מן המעשר ענינו אבל לרב דסובר דאף תרומ' טלמ' אינה במיתה ואטפ"כ טבל הוא במיתה ע"כ דטבל תמור מתרומה שוב י"ל בכל גווני טבל נזירת הכתוב הוא לחייבו מיתה ובאמת מבוחר כן להדיא בירושלמי (פ"ד דמא'י) דרב סובר טבל הטבול למ"ש במיתה וכן מבוחר במדרש רבה איכה על פסוק גלתה יאודה מעוני על שאכלו מעשר עני' ר' ביבי ור' הונא בשם רב האוכל טבל של מעשר עני חייב מיתה. ועי' שעה"מ (פ' יו"ד) ממ"א שהביא משם ס' דברי אמת שטעם ע"ד הכ"מ שכת' אע"ג דקאמר רב מכות (דף י"ט) טבל הטבול למעשר עני לוקה אפשר ה' לומר דה"ל רב כהנא לר"א ולימא מר במיתה אלמא כל שאמר לוקה אינו במיתה וכן הקשה המרי"ס. וקשה עליהם הא כמה דלאמר על טבל דלוקה ע"כ דלאו דוקא לרב דמבואר להדיא בירושלמי ובמ"ד הג"ל דחייב מיתה וע"כ הא דקתני בש"ס דידן בטבל דלוקה לאו דוקא רק אחי לאשמועינן דלוקה אף דאין לאו זה מסורס משא"כ בתרומה ע"כ דרב אחי לאשמועינן חידוש דאינו במיתה דאי' לחייבו במלקות פשיטא מ"ש לאו זה משאר לאוין ולכך קאמרו ולימא מר במיתה ועי"ש שעה"מ. עכ"פ לרב הואיל דתרומה הוא רק בלאו ואטפ"כ הטבל תמור ממנו לחייבו במיתה שוב אין חילוק בין אם טבול לתרומה או למעשר עניי הכל במיתה

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

היכל שלישי
קובץ שלשלת האור
שער שני

שלחן ערוך

אורח חיים

חלק שני

ספר

מכבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו הגדול הגאון האלהי
החסיד המפורסם אור עולם מופת הדור
נזר ישראל ותפארתו קדוש ה'

מרנא ורבנא

מוה' **שניאור זלמן** נבג"מ

מהדורת "ובלכתך בדרך"

סימנים שימ - שכח

פסקי הסדור

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשה אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה

שנת הקהל

הַלְכוֹת שַׁבַּת שְׁכַח

קיא

17

לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי נְכַרִּי^{קכז} מִן הַתּוֹרָה^{קכו}. וְלֹא אָסְרוּ לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי נְכַרִּי
אֶלָּא בְּמָקוֹם שֵׁישׁ לְחוּשׁ שְׁמָא יִתְעַצֵּל הַנְּכַרִּי וַיָּבֵא לְיַדֵּי דַחוּי
וְעִבּוּב^{קכח}, אֲבָל לֹא בְּשֵׁי־יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עָלָיו וּמְזַרְזוֹ בְּעֵינָיו שְׂאִין לְחוּשׁ
לְכֹלָם. 107/09/2018nna

וְהַעֲקָר בְּסִבְרָא הָרֵאשׁוֹנָה^{קכט}. וְאַף עַל פִּי כֵן הַמְּנַהֵג בְּמַדִּינוֹת אֵלּוּ
בְּסִבְרָא הָאַחֲרוֹנָה^{קל}. אֲבָל טוֹב שְׁלֹא לְנַהוֹג כֵּן, כִּי יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שְׁמָא
יֵדְאוּ עֲבָשׁוּ שְׂאִין עוֹשִׂין רַק עַל יְדֵי נְכַרִּי, וְסִבְרֵי שֵׁישׁ אִסּוּר בְּזוֹה
לְעוֹלָם עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִפְעָמִים לֹא יִהְיֶה נְכַרִּי מְצוּי וְעַל יְדֵי זֶה
יִסְתַּכֵּן הַחוֹלָה בְּמָה שִׁימְתִּינוּ עַל הַנְּכַרִּי. וְעַל כָּל פָּנִים, הָרוּצָה
לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי נְכַרִּי – יִגְלֶה לְרַבִּים בְּאוֹתוֹ פַּעַם שֵׁישׁ הַתֵּר לְיִשְׂרָאֵל
עֲצָמוֹ, אֶלָּא שֶׁהַנְּכַרִּי הוּא מְזַמֵּן כָּאֵין^{קלא}:

יֵד כָּל הַזְּרִיז לְחַלֵּל שַׁבַּת בְּדָבָר שֵׁישׁ בּוֹ סִכְנָה – הֵרִי זֶה מְשַׁבַּח^{קלב},
אִפְלוּ אִם מִתְקַן עִמּוֹ דְּבָר אַחֵר, כְּגוֹן שְׁפִירֵשׁ מְצוּדָה לְהַעֲלוֹת
תִּינוּק שְׁנַפֵּל לְנַהֵר וְצַד עִמּוֹ דְּגִים, וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזוֹה^{קלג}:
מִזְּ נִנְעָלָה דְּלֵת בְּפָנֵי תִינוּק – שׁוּבֵר הַדְּלֵת וּמוֹצִיא^{קלד}, שְׁמָא יִבְעַת
הַתִּינוּק וַיְמוּת^{קלה}:

מִזְּ הָיָה חוֹלָה שֵׁישׁ בּוֹ סִכְנָה צָרִיךְ בְּשָׂר – שׁוֹחֲטִין לוֹ, וְאִין^{קלז}
אוֹמְרִים נֶאֱכִילְנוּ נִבְלָה שֶׁהוּא אִסּוּר לָאוּ וְאֵל נְחַלֵּל עָלָיו שַׁבַּת
שֶׁהוּא אִסּוּר סְקִילָה^{קלח}, כִּי הַשַּׁבַּת נִתְּנָה לְדַחוּת כְּבָר בְּהַבְעָרָה

קלא ט"ז שם.
קלב ראה גם לעיל ס"ב וש"ג.
קלג ברייתא יומא שם פד, ב. מור ושור"ע סי"ג.
קלד ברייתא שם. רמב"ם פ"ב הי"ג. מ"א סק"ח.
קלה רמב"ם שם. מ"א שם.
קלו ראב"ד הובא ברא"ש יומא פ"ח סי' יד וב"י
ד"ה היה החולה. מור ושור"ע סי"ד.

קכו ריא"ד שם. שלמי הנבורים יומא שם.
קכז ראב"ה סי' תקלא. הובא בהגהות מרדכי
רמו תסז. רמ"א שם.
קכז משמעות ריא"ז שם.
קכח רמ"א שם מתום' שם.
קכט ט"ז שם. וראה ברי השלחן סי' קלה סק"י.
קל רמ"א שם.

וּבְשׂוֹלֵקוֹ. וְעוֹד, שֶׁבְנִבְלָה עוֹבֵר עַל כָּל פְּזִית וּכְזִית קמח. וְאֶפְלוּ
 כְּשֶׁאוֹכֵל פָּחוֹת מִפְּזִית — יֵשׁ אִסּוּר מִן הַתּוֹרָה קמט בְּכָל אֲכִילָה
 וְאֲכִילָה קמ, מֵה שְׂאִין בֶּן בְּשָׁחִיטָה אֵינוֹ עוֹשֶׂה אֶלָּא אִסּוּר אֶחָד, אָף
 עַל פִּי שֶׁהוּא חָמוּר קמא. וְעוֹד, שֶׁמָּא יִהְיֶה הַחוֹלָה קָץ בְּאֲכִילַת אִסּוּר
 וַיִּפְרוֹשׁ וַיִּסְתַּכֵּן קמב.

וּמִכָּל מְקוֹם, אִם הַחוֹלָה צָרִיךְ לְאֲכִילָה לְאַלְתֵּר וְהַנְּבִלָה מוֹכֶנֶת
 מִיָּד וְהַשְּׁחִיטָה מִתְאַחֶרֶת לוֹ — מֵאֲכִילִין אוֹתוֹ הַנְּבִלָה קמג.

אָבֵל אִם הוּא צָרִיךְ לְהִרְתִּיחַ לוֹ יֵינן — יִמְלֵא יִשְׂרָאֵל וַיִּחַם נְכָרֵי קמד
 לְפִי הַמְּנֵהָג שְׁנֵתְבָאֵר לְמַעְלָה קמה. וַיִּשְׁנִיחַ עָלָיו (עַיִן בְּיֹרְדָה דְּעָה סִימָן
 קנ"ג קמו וקנ"ה קמז) שֶׁלֹּא יֵצֵעַ בּוֹ קֶדֶם שִׁירְתִּיחַ, וְאָף אִם יֵצֵעַ בּוֹ — אֵין
 בְּכָךְ כְּלוּם, כִּי אָף עַל פִּי בֶן לֹא יִהְיֶה בּוֹ אֶלָּא אִסּוּר מִדְּבָרֵי סוּפְרִים,
 מֵה שְׂאִין בֶּן כְּשִׁיחַם הַיִּשְׂרָאֵל יַעֲשֶׂה אִסּוּר שֶׁל תּוֹרָה. וְאֵין לְחוּשׁ
 כָּלֵל שִׁיקוּץ הַחוֹלָה בּוֹ, לְפִי שְׂאִין אִסּוּרוֹ חָמוּר כָּל כָּךְ קמז:

יֵין אֲמָרוּהוּ הָרוֹפְאִים שֶׁצָּרִיךְ גְּרוּגְרֵת אַחַת, וְדָצוּ עֲשָׂרָה וְהִבִּיאוּ לוֹ
 כָּל אֶחָד גְּרוּגְרֵת — כָּלֵן פְּטוּרִין קמח, וַיֵּשׁ לָהֶם שָׂכָר מֵאֵת ה', אֶפְלוּ
 הַבְּרִיא בְּרֵאשׁוֹנָה קמט:

קמג דאב"ד שם. שו"ע שם.
 קמד ראבי"ה סי' תקלא. הגהות מרדכי רמז
 תסו. ב"י סוף הסי' ד"ה כתב בהגהות.
 קמה סוף סי"ג. וראה גם דרכי משה אות טו.
 קמו אוצ"ל: סי' קכג. סי' זה בשו"ע"ר לא הגיע
 לידינו, וראה שו"ע שם סי"ג.
 קמז סי' זה בשו"ע"ר לא הגיע לידינו, וראה שם
 ברמ"א סי"ג.
 קמח רמ"א בדרכי משה שם, הובא ברמ"א סי' ק
 ט.
 קמט דבה מנחות [ס]ד, א. טור ושו"ע סט"ו.
 קנ שו"ע שם. לבוש סט"ו.

קלז ראב"ד שם.
 קלח ד"ן יומא (ד, ב) ד"ה וגרסי'. הובא ב"י שם.
 ט"ז סק"ו. וראה גם תניא אגה"ת פ"ז (צו,
 ב). אנ"ק ח"ב ע' קיט. חפ"ו ע' רה. לקו"ש ח"א
 ע"י 67.
 קלט מ"א סק"ט. ראה לקמן סי' תמב סכ"ח. סי'
 תריב סט"ו.
 קמ ראה ט"ז סוף סק"ו. פמ"ג א"א סק"ט.
 קמא ר"ן שם. מ"א שם. וראה מחנה יוסף שבת
 סי' מב ס"ו.
 קמב רא"ש שם. ד"מ אות טו. ט"ז שם. וראה
 חידושי צ"צ לה. ד.

חדושי מרן רי"ז הלוי

חדושים וביאורים על הרמב"ם

מאת

רבנו הגדול הגאון החסיד רבן ומאורן של ישראל

מרן יצחק זאב הלוי זקוקלה"ה סאלאוויצ'סק

אגדורץ בעיר פריסק

